

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Jan Frýzl

"Římsko-provinciální spony z oblasti severně od středního Dunaje a jejich význam v tehdejší živé kultuře"

Disertační práce byla předložena v rámci studijního programu Archeologie na Filozofické fakultě Západočeské univerzity v Plzni a vznikla pod vedením školitele Prof. PhDr. Martina Gojdy, CSc. Práce zahrnuje 146 normostran textové části, 15 stran seznamu použité literatury, 12 obrazových tabulek, 42 grafy, 40 map, a 42 statistické tabulky a 44 strany katalogu.

Práce byla již v roce 2014 neúspěšně obhajována a autorovi bylo tenkrát doporučeno přepracování. Přesto, že k tomu došlo, a v některých aspektech se podařilo kvalitativně výrazně vylepšit tento výstup, některé oponentem tehdy uvedené skutečnosti zůstávají v platnosti. Ty zde nebudu ve větším rozsahu opakovat, odkazuji na svůj posudek ze dne 9. 6. 2014. Zároveň lze ovšem konstatovat, že mnohé dílčí chyby předchozí verze, které se vyskytly např. v terminologii, absenci literatury či v obecných a neověřitelných závěrech, byly vesměs v předkládané podobě opraveny.

V předložené práci se autor věnuje tématu římsko-provinciálních spon na barbarském území severně od středního Dunaje. Teritoriálně zkoumaný prostor vymezuje jako území dnešních Čech, Moravy, naddunajské části Dolního Rakouska a Slovenska. Za hlavní téma považuje zkoumání variability a exprese římsko-provinciálních spon, k dalším cílům přidává zkoumání typologicko-chronologických aspektů především vybraných, početněji zastoupených kategorií spon, a rekonstrukci účelu spon v komunitách své doby pomocí sledování variant jejich výskytu v uzavřených nálezových celcích.

Zvolené metody shromáždění dat, jejich analýz a tvorby výstupů jsou shrnuty v kapitole 3 (Metodologický rámec disertační práce). Kapitola 4 podává obecný přehled o stavu poznání zkoumané problematiky. Za hlavní část textu lze považovat kapitolu 5 s názvem Variabilita a exprese římsko-provinciálních spon. Stejně jako v předchozí verzi zahrnuje i některé pro vědecký text zbytečné pasáže (např. názvosloví části spon), poté následuje podrobný výčet typů těchto spínadel, který byl výrazněji obohacen o novou literaturu. Nově je do práce zařazena podkapitola 5.3 Typologicko-chronologické aspekty římsko-provinciálních spon, která zahrnuje podrobnější přehled výskytu některých forem provinciálních spínadel na sledovaném území. Tyto pasáže jsou vcelku zdařile zvládnuty, o hlubším poznání exprese přesto mluvit nelze. Šestá kapitola (Problém pramenné základny) zahrnuje též určité komentáře ke kvalitně zpracovaným mapovým podkladům. Ty jsou i páteří výstupů celé práce a lze je považovat za kladný prvek předkládané disertace. Kapitola 7 (Účel římsko-provinciálních spon v minulém lidském světě) se především opírá o vektorovou syntézu nálezových celků. Analyzovány a statisticky hodnoceny byly především hrobové celky z Dobřichova-Píchory, Abrahámu, Kostolné pri Dunaji a Sládkovičova. Jedná se o řemeslně dobře zvládnuté statistické rozbory, jejichž výpověď v mnohém koreluje s již dříve antikvárními analýzami zjištěnými závěry (resp. je potvrzuje). Přesto, chronologická a chorologická nevyváženost analyzované pramenné báze dosažní výsledků, které by znamenaly průlom v dosavadním bádání, neumožnila. Tato skutečnost se nutně pak odrazila i v hloubce závěrů, předložených v závěrečné kapitole práce.

Obecně lze konstatovat, že se autorovi podařilo dříve odmítnutou disertační práci v mnoha dílčích aspektech posunout na úroveň odpovídající obecným kritériím. Jak však již oponent v předchozím posudku zdůraznil, celkové pojetí přístupu k tématu je značným

limitem. Přes zdánlivě slibný název totiž v práci absentují srozumitelné a vědecky zdůvodnitelné otázky. Stejně tak postrádám i konkrétně formulované hypotézy, které by pak byly analýzami ověřovány. Domnívám se, že kdyby byl tematický rozsah práce již v počátcích výrazněji zredukován (představit si lze redukci jak teritoriální, tak i chronologickou či typovou), mohl autor v některých aspektech jinak až rozbředle širokého tématu proniknout do větší hloubky a mohl přesněji specifikovat dílčí témata, hypotézy a otázky pro vlastní výzkum.

Za jednoznačné pozitivum je třeba ovšem pokládat velmi pečlivé úsilí autora o shromáždění všech pramenů, které jsou shrnuty v detailní a kvalitně zpracované databázi, která zajisté poslouží oboru jako vhodný podklad pro další bádání.

Závěr

a) zhodnocení významu disertační práce pro obor: Autor předkládá kompletní soupis publikovaných římsko-provinciálních spon v detailní, s celou škálou důležitých atributů pracující databázi. Tento soupis je jednoznačným přínosem pro obor. Také vlastní výsledky vektorových syntéz vykazují přínos, především ve skutečnosti, že i touto metodou potvrzují určité, již dříve formulované názory na dílčí projevy distribuce římsko-provinciálních spínadel na sledovaném území.

b) vyjádření k postupu řešení problému, použitým metodám a splnění určeného cíle: Autor základní cíle práce splnil vytvořením kompletního soupisu spon a aplikací statistických metod na vybrané skupiny pramenů. Postup řešení a metody odpovídají oborovým standardům.

c) stanovisko k výsledkům disertační práce a k původnímu konkrétnímu přínosu předkladatele disertační práce: Soupis pramenů ve formě atributové databáze je důležitým přínosem. Samotné výsledky analýz se v mnohém shodují i s již dříve vyslovenými závěry oboru. Nedostatečná specifikace sledovaných otázek neumožnila závěry, které by mimořádněji naše dosavadní poznatky obohatily.

d) vyjádření k systematice, přehlednosti, formální úpravě a jazykové úrovni disertační práce: Formální úprava předložené práce, její struktura a jazyková úroveň odpovídají oborovým normám a lze je hodnotit kladně.

e) vyjádření k publikacím studenta: Autor publikoval několik dílčích prací na téma spon, čímž splnil příslušné požadavky kladené na absolventa postgraduálního studia.

f) jednoznačné vyjádření oponenta, zda doporučuje či nedoporučuje disertační práci k obhajobě: Práci Mgr. Jana Frýzla doporučuji k obhajobě.

Mgr. Balázs Komoróczy, Ph.D.

Archeologický ústav Akademie věd ČR, Brno, v. v. i.

V Brně, dne 29. 5. 2016